JUNGTINIŲ TAUTŲ NEĮGALIŲJŲ TEISIŲ KONVENCIJA IR JOS FAKULTATYVUS PROTOKOLAS

NEĮGALIŲJŲ TEISIŲ KONVENCIJA

Preambulė

Valstybės, šios Konvencijos Šalys,

a) *prisimindamos,* kad pagal Jungtinių Tautų Chartijoje įtvirtintus principus visai žmonių giminei būdinga prigimtinis orumas ir vertė, lygios ir neatimamos teisės sudaro laisvės, teisingumo ir taikos pasaulyje pagrindą;

b) *pripažindamos,* kad Jungtinės Tautos Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje ir tarptautiniuose žmogaus teisių paktuose paskelbė ir susitarė, kad kiekvienas, be jokių išimčių, turi teisę į visas šiuose dokumentuose įtvirtintas teises ir laisves;

c) *dar kartą patvirtindamos* visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visuotinumą, nedalomumą, tarpusavio priklausomumą ir tarpusavio ryšį bei būtinybę neįgaliesiems užtikrinti galimybę visapusiškai naudotis šiomis teisėmis ir laisvėmis be diskriminacijos;

d) *prisimindamos* Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą, Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, Tarptautinę konvenciją dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo, Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, Konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ir baudimą, Vaiko teisių konvenciją, taip pat Tarptautinę konvenciją dėl visų migruojančių darbuotojų ir jų šeimos narių teisių apsaugos;

e) *pripažindamos,* kad neįgalumo sąvoka yra vis dar plėtojama ir kad neįgalumas atsiranda dėl asmenų, turinčių sveikatos sutrikimų, ir požiūrio bei aplinkos sudaromų kliūčių sąveikos, trukdančios tokiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis;

f) *pripažindamos* principų ir politikos gairių, įtvirtintų Visuotinėje veiksmų programoje dėl neįgaliųjų ir Bendrosiose lygių galimybių teikimo neįgaliesiems taisyklėse, svarbą ir jų įtaką nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmeniu skatinant, rengiant ir vertinant politikos kryptis, planus, programas ir veiksmus;

g) *pabrėždamos* su neįgalumu susijusių klausimų kaip neatsiejamos dalies įtraukimo į atitinkamas tvarios plėtros strategijas svarbą;

h) *taip pat pripažindamos*, kad bet kokio asmens diskriminacija dėl jo neįgalumo yra žmogaus prigimtinio orumo ir vertės sumenkinimas;

i) *toliau pripažindamos* neįgaliųjų įvairovę;

j) *pripažindamos* būtinybę skatinti ir apsaugoti visų neįgaliųjų, įskaitant tų, kuriems reikia daugiau paramos, žmogaus teises;

k) *susirūpinusios* tuo, kad, nepaisant šių įvairių priemonių ir įsipareigojimų, neįgalieji ir toliau susiduria su dalyvavimo visuomenėje kaip lygiateisiai jos nariai kliūtimis ir jų žmogaus teisių pažeidimais visose pasaulio dalyse;

l) *pripažindamos* tarptautinio bendradarbiavimo svarbą neįgaliųjų gyvenimo sąlygų gerinimo kiekvienoje valstybėje, visų pirma besivystančiose valstybėse, srityje;

m) *pripažindamos* vertingą esamą ir potencialų neįgaliųjų indėlį į savo bendruomenių bendrą gerovę ir įvairovę ir kad galimybės neįgaliesiems visapusiškai naudotis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis suteikimo skatinimas ir visapusiško neįgaliųjų dalyvavimo skatinimas leis sustiprinti jų priklausymo visuomenei pojūtį ir labai paskatins didelę žmogiškojo, socialinio ir ekonominio visuomenės vystymosi pažangą bei skurdo panaikinimą;

n) *pripažindamos* neįgaliųjų asmeninio savarankiškumo ir nepriklausomumo, įskaitant laisvę rinktis, svarbą;

o) *manydamos,* kad neįgaliesiems turėtų būti suteikta galimybė aktyviai dalyvauti

sprendimų dėl politikos krypčių ir programų, įskaitant tas, kurios yra tiesiogiai su jais susijusios, priėmimo procesuose;

p) *susirūpinusios* sudėtingomis sąlygomis, su kuriomis susiduria neįgalieji, patiriantys įvairių ar sunkesnių formų diskriminaciją dėl rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitokių įsitikinimų, nacionalinės, etninės, socialinės ar autochtonų kilmės, turtinės padėties, gimimo, amžiaus ar kitokio statuso;

q) *pripažindamos,* kad neįgalioms moterims ir mergaitėms tiek namuose, tiek už namų ribų dažnai kyla didesnis smurto, sužalojimų ar prievartos pavojus, taip pat pavojus susidurti su atsainiu ar aplaidžiu požiūriu, netinkamu elgesiu ar išnaudojimu;

r) *pripažindamos,* kad neįgaliems vaikams turi būti suteiktos galimybės lygiai su kitais vaikais visapusiškai naudotis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis, ir primindamos įsipareigojimus šioje srityje, kuriuos prisiėmė valstybės, Vaiko teisių konvencijos dalyvės;

s) *pabrėždamos* būtinybę atsižvelgti į lyčių aspektą dedant visas pastangas skatinti visapusišką neįgaliųjų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių įgyvendinimą;

t) *pabrėždamos,* kad dauguma neįgaliųjų gyvena skurdo sąlygomis, ir šiuo požiūriu pripažindamos itin svarbų poreikį spręsti skurdo neigiamo poveikio neįgaliesiems problemą;

u) *atsižvelgdamos* į tai, kad taikos ir saugumo sąlygos, grindžiamos visišku Jungtinių Tautų Chartijoje įtvirtintų tikslų ir principų paisymu ir galiojančių dokumentų žmogaus teisių srityje laikymusi, yra būtinos siekiant suteikti visišką apsaugą neįgaliesiems, visų pirma ginkluotų konfliktų ir užsienio okupacijos metu;

v) *pripažindamos* fizinės, socialinės, ekonominės ir kultūrinės aplinkos, sveikatos ir švietimo, informacijos ir ryšių prieinamumo svarbą sudarant neįgaliesiems galimybes visapusiškai naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis;

w) *suvokdamos*, kad kiekvienas asmuo, turintis pareigų kitiems asmenims ir bendruomenei, kuriai jis ar ji priklauso, privalo siekti, kad būtų skatinamos ir būtų paisoma Tarptautinėje žmogaus teisių chartijoje pripažintų teisių;

x) *įsitikinusios,* kad šeima yra prigimtinis ir pagrindinis visuomenės vienetas ir ji turi teisę, kad ją gintų visuomenė ir valstybė, ir kad neįgaliesiems ir jų šeimos nariams turėtų būti užtikrinta būtina apsauga ir parama, kad šeimos galėtų prisidėti prie visapusiško ir lygiateisio neįgaliųjų naudojimosi teisėmis;

y) *įsitikinusios,* kad viena visa apimanti tarptautinė konvencija, skirta neįgaliųjų teisėms ir orumui skatinti ir apsaugoti, reikšmingai prisidės, kad būtų ištaisyta labai nepalanki neįgaliųjų socialinė padėtis, ir skatins jų lygų dalyvavimą pilietinėje, politinėje, ekonominėje, socialinėje ir kultūrinėje srityse tiek besivystančiose, tiek išsivysčiusiose valstybėse,

s u s i t a r ė:

1 straipsnis
Tikslas

Šios Konvencijos tikslas – skatinti, apsaugoti ir užtikrinti visų neįgaliųjų visapusišką ir lygiateisį naudojimąsi visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis, taip pat skatinti pagarbą šių asmenų prigimtiniam orumui.

Prie neįgaliųjų priskiriami asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis.

2 straipsnis
Apibrėžtys

Šioje Konvencijoje:

bendravimas – kalbų, tekstų, Brailio rašto, taktilinio bendravimo, stambių rašmenų,

prieinamų multimedijos priemonių, taip pat rašytinės medžiagos, garsinių priemonių naudojimas, paprastos kalbos vartojimas, skaitovų paslaugos, taip pat patobulintų ir alternatyvių bendravimo būdų, priemonių ir formų naudojimas, įskaitant prieinamas informacijos ir ryšių technologijas;

kalba – šnekamoji ir gestų kalba, taip pat kitos ne šnekamosios kalbos formos;

diskriminacija dėl neįgalumo – bet koks išskyrimas, atstūmimas ar apribojimas dėl neįgalumo, kuriais siekiama pabloginti ar paneigti arba dėl kurių pabloginamas ar paneigiamas visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pripažinimas, įgyvendinimas ar naudojimasis jomis lygiai su kitais asmenimis politinėje, ekonominėje, socialinėje, kultūrinėje, pilietinėje ar bet kurioje kitoje srityje. Tokia diskriminacija apima visų formų diskriminaciją, įskaitant atsisakymą tinkamai pritaikyti sąlygas;

tinkamas sąlygų pritaikymas – būtini ir tinkami pakeitimai ir pritaikymas, dėl kurių nepatiriama neproporcinga ar nepagrįsta našta ir kurių reikia konkrečiu atveju siekiant užtikrinti neįgaliesiems galimybę naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis lygiai su kitais asmenimis ar galimybę įgyvendinti šias teises ir laisves;

universalus dizainas – gaminių, aplinkos, programų ir paslaugų, skirtų naudoti visiems žmonėms kuo platesniu mastu, dizainas, kai nėra pritaikymo ar specializuoto dizaino būtinybės. Universalus dizainas taip pat reiškia pagalbinius įrenginius, skirtus konkrečioms neįgaliųjų grupėms, kai tai yra būtina.

3 straipsnis
Bendrieji principai

Šios Konvencijos principai:

a) pagarbos asmens prigimtiniam orumui, savarankiškumui, įskaitant laisvę rinktis, ir nepriklausomumui;

b) nediskriminavimo;

c) visapusiško ir veiksmingo dalyvavimo ir įtraukimo į visuomenę;

d) pagarbos neįgalių asmenų skirtumams ir jų, kaip žmonių įvairovės ir žmonijos dalies, pripažinimo;

e) lygių galimybių;

f) prieinamumo;

g) vyrų ir moterų lygybės;

h) pagarbos besivystantiems neįgalių vaikų gebėjimams ir pagarbos neįgalių vaikų teisei išsaugoti savo tapatybę.

4 straipsnis
Bendri įsipareigojimai

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja užtikrinti ir skatinti visapusišką visų neįgaliųjų visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių įgyvendinimą be jokios diskriminacijos dėl neįgalumo. Šiuo tikslu valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja:

a) imtis visų įstatymų leidybos, administracinių ir kitokių priemonių, kad būtų įgyvendintos šios Konvencijos pripažintos teisės;

b) imtis visų atitinkamų priemonių, įskaitant įstatymų leidybos priemones, kad būtų pakeisti ar panaikinti galiojantys įstatymai, kiti teisės aktai, papročiai ir praktika, diskriminuojantys neįgaliuosius;

c) atsižvelgti į neįgaliųjų žmogaus teisių apsaugą ir skatinimą visose politikos srityse ir programose;

d) nesiimti jokių veiksmų ar praktikos, kurie būtų nesuderinami su šia Konvencija, ir užtikrinti, kad valstybės valdžios institucijos ir įstaigos veiktų pagal šios Konvencijos nuostatas;

e) imtis visų atitinkamų priemonių, skirtų pašalinti bet kokio asmens, organizacijos ar privačių įmonių taikomą diskriminaciją dėl neįgalumo;

f) imtis arba skatinti imtis mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos universalaus dizaino prekių, paslaugų, įrangos ir priemonių, apibrėžtų šios Konvencijos 2 straipsnyje, srityje, kurių pritaikymui specialiesiems neįgaliųjų poreikiams būtų būtinas mažiausias įmanomas pritaikymas mažiausiomis sąnaudomis, skatinti tokių prekių, paslaugų, įrangos ir priemonių prieinamumą ir naudojimą, taip pat remti universalaus dizaino idėją rengiant standartus ir gaires;

g) imtis arba skatinti imtis mokslinių tyrimų ir taikomosios veiklos naujų technologijų srityje, įskaitant informacijos ir ryšių technologijas, mobilumą palengvinančias priemones, prietaisus ir pagalbines technologijas, tinkamas neįgaliesiems, taip pat skatinti jų prieinamumą ir naudojimą, teikiant pirmenybę technologijoms už prieinamą kainą;

h) teikti prieinamą informaciją neįgaliesiems apie mobilumą palengvinančias priemones, prietaisus ir pagalbines technologijas, įskaitant naująsias technologijas, taip pat apie kitokias pagalbos formas, pagalbines paslaugas ir priemones;

i) skatinti su neįgaliaisiais dirbančių specialistų ir personalo mokymą šios Konvencijos pripažįstamų teisių srityje, kad būtų geriau teikiama pagalba ir paslaugos, kurias garantuoja šios teisės.

2. Ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių srityje kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, įsipareigoja kuo geriau panaudodama savo turimus išteklius ir prireikus bendradarbiaudama tarptautiniu lygiu imtis visų priemonių, kad nuosekliai pasiektų šių teisių visišką įgyvendinimą, nepažeisdama tų šioje Konvencijoje įtvirtintų įsipareigojimų, kurie pagal tarptautinę teisę yra taikomi tiesiogiai.

3. Rengdamos ir įgyvendindamos teisės aktus ir politikos strategijas, skirtas įgyvendinti šią Konvenciją, ir priimdamos kitokius sprendimus neįgaliųjų klausimais, valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja glaudžiai bendradarbiauti su neįgaliaisiais, įskaitant neįgalius vaikus, ir aktyviai juos įtraukti per jiems atstovaujančias organizacijas.

4. Nė viena šios Konvencijos nuostata neturi įtakos jokioms nuostatoms, kurios leidžia geriau įgyvendinti neįgaliųjų teises ir kurios gali būti įtvirtintos valstybės, šios Konvencijos Šalies, teisėje arba tai valstybei galiojančiose tarptautinės teisės nuostatose. Negali būti daroma jokių žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, pripažįstamų ar galiojančių bet kurioje valstybėje, šios Konvencijos Šalyje, pagal įstatymą, konvencijas, taisykles ar papročius, apribojimų ar nukrypimų nuo jų, remiantis tuo, kad ši Konvencija nepripažįsta tokių teisių ar laisvių ar kad ji pripažįsta jas mažesniu mastu.

5. Šios Konvencijos nuostatos be jokių apribojimų ar išimčių taikomos visoms federacinių valstybių sudedamosioms dalims.

5 straipsnis
Lygybė ir nediskriminavimas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta, kad prieš įstatymą visi asmenys yra lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties.

3. Siekdamos skatinti lygybę ir pašalinti diskriminaciją, valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų veiksmų, kad užtikrintų tinkamą sąlygų pritaikymą.

4. Konkrečios priemonės, kurių reikia, kad būtų paspartinta ar pasiekta faktinė neįgaliųjų lygybė, pagal šios Konvencijos nuostatas nelaikomos diskriminacija.

6 straipsnis
Neįgalios moterys

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta, kad neįgalios moterys ir mergaitės patiria įvairių formų diskriminaciją, ir dėl to imasi priemonių, kad užtikrintų, jog neįgalios moterys ir mergaitės visapusiškai ir lygiomis teisėmis galėtų įgyvendinti visas žmogaus teises ir pagrindines laisves.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų priemonių, kad užtikrintų visapusišką moterų vystymąsi, padėties gerinimą ir suteiktų joms daugiau teisių ir galimybių, kad garantuotų joms šioje Konvencijoje įtvirtintų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių įgyvendinimą ir naudojimąsi jomis.

7 straipsnis
Neįgalūs vaikai

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų neįgalių vaikų visapusišką visų žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių įgyvendinimą lygiai su kitais vaikais.

2. Visuose veiksmuose, susijusiuose su neįgaliais vaikais, pirmiausia atsižvelgiama į vaiko interesus.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad neįgalūs vaikai turėtų teisę laisvai reikšti savo nuomonę visais su jais susijusiais klausimais, kad į jų nuomonę būtų tinkamai atsižvelgiama pagal jų amžių ir brandos lygį lygiai su kitais vaikais ir kad neįgaliems vaikams būtų suteikiama atitinkama pagalba, atsižvelgiant į jų neįgalumo lygį ir amžių, siekiant, kad jie galėtų pasinaudoti minėta teise.

8 straipsnis
Visuomenės švietimas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja imtis neatidėliotinų, veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad:

a) šviestų visuomenę, taip pat ir šeimos lygmeniu, neįgaliųjų padėties klausimais ir ragintų gerbti neįgaliųjų teises ir jų orumą;

b) visose gyvenimo srityse kovotų su stereotipais, prietarais ir ydinga praktika, susijusia su neįgaliaisiais, įskaitant dėl lyties ir amžiaus;

c) didintų informuotumą apie neįgaliųjų gebėjimus ir pasiekimus.

2. Priemonės, kurių imamasi šiuo tikslu, apima:

a) veiksmingų visuomenės informavimo kampanijų inicijavimą ir rengimą siekiant:

i) ugdyti supratingumą neįgaliųjų teisių atžvilgiu;

ii) skatinti teigiamą suvokimą apie neįgaliuosius ir didesnį visuomenės sąmoningumą jų atžvilgiu;

iii) skatinti neįgaliųjų įgūdžių, pasiekimų ir gebėjimų pripažinimą ir jų indėlio darbo vietoje bei darbo rinkoje pripažinimą;

b) pagarbos neįgaliųjų teisėms ugdymą visais švietimo sistemos lygmenimis, įskaitant visus vaikus nuo mažens;

c) visų visuomenės informavimo priemonių raginimą formuoti tokį neįgaliųjų įvaizdį, kuris būtų suderinamas su šios Konvencijos tikslu;

d) visuomenės informavimo ir mokymo programų, susijusių su neįgaliaisiais ir jų teisėmis, rėmimą.

9 straipsnis
Prieinamumas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, siekdamos, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imasi atitinkamų priemonių, kad užtikrintų neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos:

a) pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas;

b) informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, taip pat imasi atitinkamų priemonių, siekdamos:

a) rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami;

b) užtikrinti, kad privačios įmonės, siūlančios visuomenei prieinamus objektus ar jai teikiamas paslaugas, atsižvelgtų į visus neįgaliųjų prieinamumo aspektus;

c) apmokyti suinteresuotus asmenis prieinamumo sunkumų, su kuriais susiduria neįgalieji, klausimais;

d) pastatuose ir kituose visuomenei prieinamuose objektuose įrengti ženklus Brailio raštu ir kitomis aiškiai perskaitomomis ir suprantamomis formomis;

e) suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad sudarytų sąlygas patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus;

f) skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad užtikrintų jiems galimybę gauti informaciją;

g) skatinti naujų informacijos ir ryšių technologijų ir sistemų, taip pat ir interneto, prieinamumą neįgaliesiems;

h) ankstyvuoju etapu skatinti prieinamų informacijos ir ryšių technologijų ir sistemų projektavimą, kūrimą, gamybą ir platinimą, kad šios technologijos taptų prieinamomis už mažiausią įmanomą kainą.

10 straipsnis
Teisė į gyvybę

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, dar kartą patvirtina, kad kiekvienas žmogus turi prigimtinę teisę į gyvybę, ir imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų galimybę neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis veiksmingai įgyvendinti šią teisę.

11 straipsnis
Pavojingos situacijos ir humanitarinės krizės

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, laikydamosi savo įsipareigojimų pagal tarptautinę teisę, įskaitant tarptautinę humanitarinę teisę ir tarptautinę žmogaus teisių teisę, imasi visų būtinų priemonių, kad užtikrintų neįgaliųjų apsaugą ir saugumą pavojingomis situacijomis, įskaitant ginkluotus konfliktus, humanitarines krizes ir stichines nelaimes.

12 straipsnis
Lygybė prieš įstatymą

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, dar kartą patvirtina, kad neįgalieji visais atvejais turi teisę būti laikomi teisės subjektais.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta, kad neįgalieji turi teisinį veiksnumą lygiai su kitais asmenimis visose gyvenimo srityse.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi atitinkamų priemonių, kad suteiktų neįgaliesiems galimybę pasinaudoti pagalba, kurios jiems gali prireikti įgyvendinant savo teisinį veiksnumą.

4. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad visos priemonės, susijusios su teisinio veiksnumo įgyvendinimu, suteiktų atitinkamas ir veiksmingas garantijas, siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui pagal tarptautinę žmogaus teisių teisę. Tokios garantijos privalo užtikrinti, kad priemonėmis, susijusiomis su teisinio veiksnumo įgyvendinimu, būtų paisoma asmens teisių, valios ir pageidavimų, dėl jų neatsirastų interesų konfliktas ir nebūtų piktnaudžiaujama įtaka, kad jos būtų proporcingos ir pritaikytos su asmeniu susijusioms aplinkybėms, būtų taikomos kuo trumpesnį laiką ir kad jas reguliariai peržiūrėtų kompetentinga, nepriklausoma ir nešališka institucija ar teismas. Garantijos turi būti proporcingos tokių priemonių įtakos asmens teisėms ir interesams mastui.

5. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, laikydamosi šio straipsnio nuostatų, imasi visų atitinkamų ir veiksmingų priemonių, kad užtikrintų neįgaliųjų lygias teises nuosavybės teise turėti turtą ar jį paveldėti, tvarkyti savo finansinius reikalus ir turėti vienodas galimybes su kitais asmenimis gauti banko paskolas, hipotekos ir kitokių formų finansinius kreditus, ir užtikrina, kad iš neįgaliųjų nebūtų savavališkai atimama jų nuosavybė.

13 straipsnis
Teisė į teisingumą

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina veiksmingą neįgaliųjų teisę į teisingumą lygiai su kitais asmenimis, įskaitant procesinių ir pagal amžių tinkamų sąlygų sudarymą, kad neįgaliesiems būtų užtikrinta galimybė kaip tiesioginiams ir netiesioginiams dalyviams, ir kaip liudytojams, veiksmingai dalyvauti visuose teisiniuose procesiniuose santykiuose, įskaitant ikiteisminį tyrimą ir kitus ikiteisminius ginčų nagrinėjimo etapus.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, siekdamos padėti užtikrinti neįgaliesiems veiksmingą teisę į teisingumą, remia atitinkamą teisingumo įgyvendinimo ir užtikrinimo sistemos darbuotojų, įskaitant policijos ir kalėjimų darbuotojus, mokymą.

14 straipsnis
Asmens laisvė ir saugumas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad neįgalieji lygiai su kitais asmenimis:

a) įgyvendintų teisę į asmens laisvę ir saugumą;

b) kad tokiems asmenims nebūtų neteisėtai ar savavališkai atimta laisvė, kad bet koks jų laisvės atėmimas būtų suderinamas su įstatymu ir kad laisvės atėmimas jokiu būdu nebūtų teisinamas neįgalumu.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad jeigu neįgaliesiems bet kokio proceso pagrindu yra atimama laisvė, jie lygiai su kitais asmenimis turėtų teisę į garantijas pagal tarptautinę žmogaus teisių teisę ir su jais turi būti elgiamasi laikantis šios Konvencijos tikslų ir principų, įskaitant tinkamą sąlygų pritaikymą.

15 straipsnis
Teisė nebūti kankinamam ar nepatirti žiauraus, nežmoniško ar žeminančio elgesio ar nebūti taip baudžiamam

1. Niekas negali būti kankinamas ar su niekuo negali būti žiauriai, nežmoniškai ar žeminančiai elgiamasi ar taip baudžiama. Visų pirma nė su vienu asmeniu, be jo laisvo sutikimo, negali būti atliekami jokie medicinos ar moksliniai bandymai.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų veiksmingų įstatymų leidybos, administracinių, teisminių ar kitų priemonių, kad lygiai su kitais asmenimis užkirstų kelią neįgaliųjų kankinimams ar žiauriam, nežmoniškam ar žeminančiam elgesiui su jais ar jų tokiam baudimui.

16 straipsnis
Laisvė nebūti išnaudojamam, nepatirti smurto ir prievartos

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų įstatymų leidybos, administracinių, socialinių, švietimo ir kitų priemonių, kad apsaugotų neįgaliuosius tiek namuose, tiek už namų ribų nuo bet kokios formos išnaudojimo, smurto ir prievartos, taip pat dėl aspektų, susijusių su lytimi.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, taip pat imasi visų atitinkamų priemonių, kad užkirstų kelią visų formų išnaudojimui, smurtui ir prievartai, užtikrindamos *inter alia* atitinkamos pagalbos ir paramos formas pagal lytį ir amžių, neįgaliesiems ir jų šeimoms bei juos slaugantiems asmenims, įskaitant informacijos teikimą ir švietimą apie tai, kaip išvengti, atpažinti ir pranešti apie išnaudojimo, smurto ir prievartos atvejus. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad apsaugos paslaugos būtų teikiamos atsižvelgiant į amžių, lytį ir neįgalumo pobūdį.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, siekdamos užkirsti kelią visų formų išnaudojimui, smurtui ir prievartai atsirasti, užtikrina, kad nepriklausomos institucijos veiksmingai kontroliuotų visas neįgaliesiems skirtas priemones ir programas.

4. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų priemonių neįgaliųjų, tapusių bet kokios formos išnaudojimo, smurto ar prievartos aukomis, fizinei, pažinimo ir psichologinei būklei atkurti, reabilitacijai ir socialinei reintegracijai, įskaitant apsaugos paslaugų teikimą. Toks būklės atkūrimas ir reintegracija turi vykti aplinkoje, kuri gerintų asmens sveikatą, gerovę, didintų savigarbą, orumą ir savarankiškumą ir kurioje būtų atsižvelgta į konkrečius su lytimi ir amžiumi susijusius poreikius.

5. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, priima veiksmingus teisės aktus ir nustato politikos strategijas, įskaitant teisės aktus ir politikos strategijas, kuriuose pagrindinis dėmesys skiriamas moterims ir vaikams, kad užtikrintų neįgaliųjų išnaudojimo, smurto ir prievartos prieš tokius asmenis atvejų nustatymą, ištyrimą ir prireikus patraukimą atsakomybėn už tokius veiksmus.

17 straipsnis
Asmens neliečiamumo apsauga

Kiekvienas neįgalusis turi teisę į tai, kad lygiai su kitais asmenimis būtų gerbiama jo ar jos teisė į kūno ir psichinį neliečiamumą.

18 straipsnis
Judėjimo laisvė ir pilietybė

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgaliųjų laisvo judėjimo teisę, laisvę pasirinkti gyvenamąją vietą ir teisę į pilietybę lygiai su kitais asmenimis, įskaitant

užtikrinimą, kad:

a) neįgalieji turėtų teisę įgyti ir pasikeisti pilietybę ir jiems nebūtų savavališkai ar dėl neįgalumo atimta pilietybė;

b) neįgaliesiems dėl jų neįgalumo nebūtų atimta galimybė įgyti, turėti ir panaudoti jų pilietybę patvirtinančius dokumentus ar kitus jų tapatybės dokumentus arba galimybė pasinaudoti atitinkamomis procedūromis, pavyzdžiui, imigracijos procedūra, kurių gali prireikti, kad būtų sudarytos sąlygos naudotis laisvo judėjimo teise;

c) neįgalieji galėtų be apribojimų išvykti iš šalies, įskaitant savo gimtąją šalį;

d) neįgaliesiems savavališkai ar dėl neįgalumo nebūtų atimta teisė sugrįžti į savo valstybę.

2. Neįgalūs vaikai registruojami iš karto jiems gimus ir nuo gimimo momento įgyja teisę į vardą, teisę įgyti pilietybę ir, kiek tai yra įmanoma, teisę žinoti, kas yra jo tėvai, ir teisę į tėvų rūpestį.

19 straipsnis
Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta visų neįgaliųjų lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas neįgaliesiems visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrintų, kad:

a) neįgalieji turėtų galimybę lygiai su kitais asmenimis pasirinkti savo gyvenamąją vietą ir tą vietą, kur jie nori gyventi ir su kuo, ir kad jie neprivalėtų gyventi konkrečioje gyvenamojoje aplinkoje;

b) neįgalieji turėtų galimybę pasinaudoti įvairiomis namuose, gyvenamojoje vietoje teikiamomis ir kitomis pagalbinėmis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, įskaitant asmeninę pagalbą, būtiną padėti gyventi ir integruotis į bendruomenę ir užkirsti kelią izoliavimui ar atskyrimui nuo bendruomenės;

c) neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.

20 straipsnis
Asmens mobilumas

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi veiksmingų priemonių, kad užtikrintų kuo savarankiškesnį neįgaliųjų mobilumą, įskaitant šias priemones:

a) sudaryti sąlygas neįgaliųjų mobilumui tokiais būdais ir tokiu laiku, kuriuos jie patys pasirenka, ir už prieinamą kainą;

b) sudaryti sąlygas neįgaliesiems gauti kokybiškas mobilumą palengvinančias priemones, įrenginius, pagalbines technologijas ir pagalbininkų bei tarpininkų pagalbą, įskaitant galimybę jais pasinaudoti už prieinamą kainą;

c) organizuoti mobilumo gebėjimų mokymą neįgaliesiems ir specializuotam personalui, dirbančiam su neįgaliaisiais;

d) skatinti, kad įmonės, gaminančios mobilumą palengvinančias priemones, įrenginius ir pagalbines technologijas, atsižvelgtų į visus neįgaliųjų mobilumo aspektus.

21 straipsnis
Saviraiškos laisvė ir laisvė reikšti nuomonę, galimybė gauti informaciją

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų priemonių, skirtų užtikrinti, kad neįgalieji galėtų naudotis saviraiškos laisve ir laisve reikšti savo nuomonę, įskaitant laisvę

ieškoti, gauti ir skleisti informaciją ir idėjas lygiai su kitais asmenimis, visomis pasirinktomis bendravimo priemonėmis, apibrėžtomis šios Konvencijos 2 straipsnyje, įskaitant:

a) plačiajai visuomenei skirtos informacijos teikimą neįgaliesiems laiku, be papildomo mokesčio, prieinama forma ir technologijomis, kurios atitiktų skirtingą neįgalumo pobūdį;

b) gestų kalbos, Brailio rašto, patobulintų ir alternatyvių bendravimo būdų, taip pat visų kitų neįgaliųjų pasirinktų prieinamų bendravimo priemonių, būdų ir formų pripažinimą ir sąlygų juos naudoti oficialiuose santykiuose sudarymą;

c) privačių įmonių, teikiančių paslaugas visuomenei, įskaitant internetu teikiamas paslaugas, raginimą teikti informaciją ir paslaugas neįgaliesiems prieinamomis ir tinkamomis formomis;

d) visuomenės informavimo priemonių, įskaitant informacijos internetu teikėjus, raginimą padaryti savo paslaugas prieinamas neįgaliesiems;

e) gestų kalbos pripažinimą ir vartojimo skatinimą.

22 straipsnis
Privataus gyvenimo neliečiamumas

1. Negali būti savavališkai ar neteisėtai kišamasi į nė vieno neįgaliojo privatų ar šeimos gyvenimą, negali būti pažeista tokių asmenų būsto neliečiamybė, susirašinėjimo ar kitokių formų bendravimo slaptumas ar neteisėtai kėsinamasi į jų garbę ir reputaciją, nepaisant tokio asmens gyvenamosios vietos ar gyvenimo sąlygų. Neįgalieji turi teisę į įstatymo apsaugą nuo tokio kišimosi ar kėsinimosi.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, lygiai su kitais asmenimis saugo neįgaliųjų asmens, su sveikatos būkle ir reabilitacija susijusių duomenų konfidencialumą.

23 straipsnis
Būsto ir šeimos neliečiamumas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad pašalintų neįgaliųjų diskriminavimą visais klausimais, susijusiais su santuoka, šeima, tėvyste (motinyste) ir asmeniniais santykiais, lygiai su kitais asmenimis, siekdamos užtikrinti, kad:

a) būtų pripažinta visų neįgaliųjų, kurie yra sukakę santuokinį amžių, teisė susituokti ir sukurti šeimą esant laisvam ir visiškam asmenų, kurie ketina susituokti, sutikimui;

b) būtų pripažintos neįgaliųjų teisės laisvai ir atsakingai priimti sprendimus dėl savo vaikų skaičiaus ir jų gimimo laikotarpių, taip pat teisė gauti informaciją pagal amžių, teisė į švietimą reprodukcijos ir šeimos planavimo klausimais ir būtų suteiktos priemonės, kurios leistų jiems pasinaudoti šiomis teisėmis;

c) neįgalieji, įskaitant vaikus, lygiai su kitais asmenimis išsaugotų savo vaisingumą.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina neįgaliųjų teises ir įsipareigojimus, susijusius su globa, rūpyba, įvaikinimu ar panašiais institutais, jeigu tokios sąvokos yra nacionalinės teisės aktuose; visais atvejais pirmenybė teikiama vaiko interesams. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, teikia atitinkamą pagalbą neįgaliesiems, kai jie vykdo su vaikų auklėjimu susijusius įsipareigojimus.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad neįgaliems vaikams būtų suteiktos lygios teisės, susijusios su šeimos gyvenimu. Siekdamos įgyvendinti šias teises ir užkirsti kelią, kad neįgalūs vaikai nebūtų nuslėpti, palikti, izoliuoti ir vengiama juos prižiūrėti, valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja teikti ankstyvą ir išsamią informaciją, paslaugas ir paramą neįgaliems vaikams ir jų šeimoms.

4. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad vaikas nebūtų atskirtas nuo savo tėvų prieš jų valią, išskyrus atvejus, kai kompetentingos institucijos, kurių sprendimus gali peržiūrėti teismas, pagal galiojančius įstatymus ir procedūras nusprendžia, kad toks atskyrimas yra būtinas dėl vaiko interesų. Vaikas jokiu būdu negali būti atskirtas nuo tėvų dėl

savo neįgalumo arba dėl vieno ar abiejų tėvų neįgalumo.

5. Tais atvejais, kai artimieji giminaičiai negali pasirūpinti neįgaliu vaiku, valstybės, šios Konvencijos Šalys, deda visas pastangas, kad suteiktų jam alternatyvią tolesnės eilės giminaičių globą, o jeigu to nepavyksta padaryti – vietą bendruomenėje gyvenimo šeimoje sąlygomis.

24 straipsnis
Švietimas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę į mokslą. Siekdamos įgyvendinti šią teisę nediskriminuojant ir lygiomis galimybėmis, valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina visiems tinkamą visų lygių švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą, kuriais būtų siekiama:

a) visapusiškai ugdyti žmogiškąjį potencialą ir orumą bei savigarbą, taip pat didinti pagarbą žmogaus teisėms, pagrindinėms laisvėms ir žmonių įvairovei;

b) suteikti neįgaliesiems galimybę ugdyti savo asmenybę, talentus ir kūrybiškumą, taip pat savo protinius ir fizinius gebėjimus didžiausiu įmanomu mastu;

c) suteikti neįgaliesiems galimybę veiksmingai dalyvauti laisvos visuomenės gyvenime.

2. Įgyvendindamos šią teisę, valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad:

a) neįgalieji dėl savo neįgalumo nebūtų šalinami iš bendros švietimo sistemos ir neįgaliems vaikams nebūtų atimta galimybė įgyti nemokamą ir privalomą pradinį arba vidurinį išsilavinimą;

b) neįgalieji turėtų galimybę įgyti visiems tinkamą, kokybišką ir nemokamą pradinį išsilavinimą ir vidurinį išsilavinimą lygiai su kitais asmenimis tose bendruomenėse, kur jie gyvena;

c) būtų tinkamai pritaikytos sąlygos pagal asmens poreikius;

d) neįgalieji gautų būtiną paramą bendroje švietimo sistemoje, siekiant sudaryti sąlygas jų veiksmingam švietimui;

e) aplinkoje, kuri geriausiai skatina akademinį ir socialinį vystymąsi, būtų teikiamos veiksmingos individualizuotos paramos priemonės, suderinamos su visiškos įtraukties tikslu.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, suteikia neįgaliesiems galimybę įgyti gyvenimo ir socialinio vystymosi įgūdžių, kad sudarytų sąlygas jiems visapusiškai ir lygiai su kitais dalyvauti švietimo procese ir bendruomenės gyvenime. Šiuo tikslu valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi atitinkamų priemonių, tarp jų:

a) sudaryti sąlygas mokytis Brailio rašto, kitų specialiai pritaikytų šriftų, patobulintų ir alternatyvių bendravimo ir orientavimo būdų, priemonių ir formų, sudaryti sąlygas įgyti mobilumo įgūdžių ir kitų neįgaliųjų teikiamai paramai ir mentorių paslaugoms;

b) sudaryti sąlygas mokytis gestų kalbos ir skatinti kurčiųjų bendruomenės kalbinį identitetą;

c) užtikrinti, kad neregių, kurčių arba kurčneregių asmenų, o visų pirma tokį neįgalumą turinčių vaikų, švietimas vyktų asmeniui tinkamiausiomis kalbomis, bendravimo būdais ir priemonėmis ir aplinkoje, kuri geriausiai skatina akademinį ir socialinį vystymąsi.

4. Siekdamos padėti užtikrinti šios teisės įgyvendinimą, valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi atitinkamų priemonių, kad įdarbintų mokytojus, įskaitant neįgalius mokytojus, mokančius gestų kalbą ir (arba) Brailio abėcėlę, ir apmokytų visuose švietimo lygmenyse dirbančius specialistus ir personalą. Toks mokymas turi apimti informavimą apie neįgalumą ir atitinkamų patobulintų ir alternatyvių bendravimo būdų, priemonių ir formų, švietimo metodikos ir medžiagos naudojimą, siekiant suteikti paramą neįgaliesiems.

5. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad neįgalieji turėtų galimybę gauti bendrąjį aukštąjį išsilavinimą, profesinį mokymą, suaugusiųjų mokymą ir galimybę mokytis visą gyvenimą jų nediskriminuojant ir lygiai su kitais asmenimis. Šiuo tikslu valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad neįgaliesiems būtų tinkamai pritaikytos sąlygos.

25 straipsnis
Sveikata

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta, kad neįgalieji turi teisę į aukščiausią įmanomą sveikatos lygį jų nediskriminuojant dėl neįgalumo. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi visų atitinkamų priemonių, kad užtikrintų neįgaliųjų galimybę gauti sveikatos paslaugas, atsižvelgiant į lytį, įskaitant su sveikata susijusią reabilitaciją. Pirmiausia valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja:

a) suteikti neįgaliesiems tokios pat pasiūlos, kokybės ir lygio nemokamas ar už prieinamą kainą sveikatos priežiūros paslaugas ir programas, kurios teikiamos ar taikomos kitiems asmenims, įskaitant seksualinės ir reprodukcinės sveikatos srities programas ir gyventojams skirtas visuomenės sveikatos apsaugos programas;

b) teikti šias sveikatos paslaugas, kurios yra būtinos neįgaliesiems būtent dėl jų neįgalumo, įskaitant ankstyvą diagnozę ir prireikus intervenciją, ir paslaugas, skirtas kuo labiau sumažinti tolesnio asmenų, įskaitant vaikus ir vyresnio amžiaus žmones, neįgalumo tikimybę ir užkirsti tam kelią;

c) teikti šias sveikatos paslaugas kuo arčiau žmonių bendruomenių, taip pat ir kaimo vietovėse;

d) reikalauti, kad sveikatos priežiūros specialistai teiktų neįgaliesiems tokios pat kokybės paslaugas kaip ir kitiems asmenims, taip pat remiantis laisvu ir informacija pagrįstu sutikimu, *inter alia* plečiant neįgaliųjų žinias apie žmogaus teises, orumą, savarankiškumą ir poreikius per mokymą ir priimant etinius valstybinės ir privačios sveikatos priežiūros standartus;

e) uždrausti neįgaliųjų diskriminavimą teikiant sveikatos draudimo paslaugas ir gyvybės draudimo paslaugas, jei tokią draudimo rūšį leidžia nacionalinė teisė, ir pasirūpinti, kad tokios paslaugos būtų teikiamos sąžiningai ir pagrįstai;

f) užkirsti kelią diskriminuojančiam atsisakymui dėl neįgalumo teikti sveikatos priežiūrą ar sveikatos paslaugas, tiekti maistą ar skysčius.

26 straipsnis
Gebėjimų ir funkcijų lavinimas ir reabilitacija

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, įskaitant kitų neįgaliųjų teikiamą paramą, kad neįgalieji galėtų įgyti ir išlaikyti didžiausią įmanomą savarankiškumą, visus fizinius, protinius, socialinius ir profesinius gebėjimus, taip pat būtų visiškai įtraukti į visas gyvenimo sritis ir jose dalyvautų. Šiuo tikslu valstybės, šios Konvencijos Šalys, organizuoja, stiprina ir plečia kompleksines gebėjimų ir funkcijų lavinimo ir reabilitacijos paslaugas bei programas, visų pirma sveikatos, užimtumo, švietimo ir socialinių paslaugų srities, taip, kad tokios paslaugos ir programos:

a) prasidėtų kuo anksčiau ir būtų pagrįstos daugiadalykiu atskirų asmenų poreikių ir stipriųjų pusių įvertinimu;

b) remtų dalyvavimą ir įtrauktį į bendruomenę ir į visuomenę visais aspektais, būtų savanoriškos ir prieinamos neįgaliesiems kuo arčiau jų bendruomenių, taip pat ir kaimo vietovėse.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, remia pradinio ir tęstinio specialistų ir personalo, dirbančių gebėjimų ir funkcijų lavinimo bei reabilitacijos paslaugų teikimo srityje, mokymo plėtrą.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, skatina pagalbinių priemonių ir technologijų, skirtų neįgaliesiems ir susijusių su jų funkcijų ir gebėjimų lavinimu ir reabilitacija, prieinamumą, naudojimą ir žinias apie juos.

27 straipsnis
Darbas ir užimtumas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę į darbą lygiai su kitais asmenimis; ši teisė apima teisę į galimybę užsidirbti pragyvenimui iš laisvai pasirinkto darbo ar iš laisvai priimto darbo pasiūlymo darbo rinkoje ir darbo aplinkoje, kuri yra atvira, tinkama visiems ir prieinama neįgaliesiems. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina ir skatina įgyvendinti teisę į darbą, įskaitant teisę į darbą tų asmenų, kurie tampa neįgalūs dirbdami, imdamosi atitinkamų priemonių, įskaitant ir teisės aktų priėmimą, kuriomis *inter alia* būtų:

a) uždrausta diskriminacija dėl neįgalumo visais klausimais, susijusiais su visomis užimtumo formomis, įskaitant įdarbinimo sąlygas, priėmimą į darbą ir darbą, darbo išsaugojimą, kilimą tarnyboje ir saugias ir sveikas darbo sąlygas;

b) lygiai su kitais asmenimis ginamos neįgaliųjų teisės į teisingas ir palankias darbo sąlygas, įskaitant lygias galimybes ir vienodą atlyginimą už tokios pat vertės darbą, saugias ir sveikas darbo sąlygas, įskaitant apsaugą nuo priekabiavimo ir skundų patenkinimą;

c) užtikrinama, kad neįgalieji galėtų įgyvendinti savo darbo ir profesinių sąjungų teises lygiai su kitais asmenimis;

d) neįgaliesiems suteikiama galimybė veiksmingai dalyvauti bendrose techninio ir profesinio orientavimo programose, įdarbinimo tarnybose ir profesiniame bei tęstiniame mokyme;

e) skatinamos neįgaliųjų užimtumo galimybės ir kilimas tarnyboje darbo rinkoje, taip pat pagalba ieškant, gaunant, išlaikant darbą ir sugrįžtant į darbą;

f) skatinamos savarankiško darbo, verslumo, kooperatyvų plėtros ir nuosavo verslo pradėjimo galimybės;

g) suteikiamos galimybės neįgaliuosius įdarbinti viešajame sektoriuje;

h) skatinamas neįgaliųjų įdarbinimas privačiajame sektoriuje, nustatant atitinkamas politikos kryptis ir priemones, kurios gali apimti pozityvių veiksmų programas, paskatinimą ir kitokias priemones;

i) užtikrinta, kad neįgaliesiems darbo vietoje būtų tinkamai pritaikytos sąlygos;

j) skatinamas neįgaliųjų darbo patirties įgijimas atviros darbo rinkos sąlygomis;

k) skatinama neįgaliųjų profesinė ir kvalifikacinė reabilitacija, darbo vietų išsaugojimas ir sugrįžimo į darbą programos.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina, kad neįgalieji nebūtų laikomi vergijoje ar nelaisvi ir lygiai su kitais asmenimis būtų apsaugoti nuo priverčiamojo ar privalomojo darbo.

28 straipsnis
Pakankamas gyvenimo lygis ir socialinė apsauga

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę į pakankamą gyvenimo lygį sau ir savo šeimos nariams, įskaitant pakankamą maistą, aprangą ir būstą, ir į nuolatinį gyvenimo sąlygų gerinimą ir imasi atitinkamų veiksmų, kad užtikrintų ir skatintų šios teisės įgyvendinimą nediskriminuojant dėl neįgalumo.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę į socialinę apsaugą ir į šios teisės įgyvendinimą nediskriminuojant dėl neįgalumo ir imasi atitinkamų priemonių, kad užtikrintų ir skatintų šios teisės įgyvendinimą, įskaitant šias priemones:

a) užtikrinti neįgaliųjų lygias galimybes gauti švarų vandenį ir užtikrinti galimybę už prieinamą kainą gauti atitinkamas paslaugas, įrenginius ir kitokią pagalbą, susijusią su neįgaliųjų poreikiais;

b) užtikrinti neįgaliųjų, visų pirma neįgalių moterų ir mergaičių bei neįgalių vyresnio amžiaus asmenų galimybę dalyvauti socialinės apsaugos programose ir skurdo mažinimo programose;

c) užtikrinti skurde gyvenančių neįgaliųjų ir jų šeimų galimybę gauti valstybės paramą, skirtą su neįgalumu susijusioms išlaidoms apmokėti, įskaitant pakankamą mokymą, konsultavimą, finansinę paramą ir laikiną slaugą;

d) užtikrinti neįgaliųjų galimybę dalyvauti valstybės aprūpinimo būstu programose;

e) užtikrinti neįgaliųjų lygias galimybes į pensijų išmokas ir programas.

29 straipsnis
Dalyvavimas politiniame ir visuomenės gyvenime

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, užtikrina neįgaliesiems politines teises ir galimybę jas įgyvendinti lygiai su kitais asmenimis ir įsipareigoja:

a) užtikrinti, kad neįgalieji galėtų veiksmingai ir visapusiškai dalyvauti politiniame ir visuomenės gyvenime lygiai su kitais asmenimis tiesiogiai ar per laisvai pasirinktus atstovus, įskaitant neįgaliųjų teisę ir galimybę balsuoti ir būti išrinktiems *inter alia*:

i) užtikrinant, kad balsavimo procedūros, patalpos ir medžiaga būtų atitinkamos, prieinamos ir jas būtų galima lengvai suprasti ir naudoti;

ii) apsaugant neįgaliųjų teisę rinkimuose ir viešuose referendumuose balsuoti slaptai be įbauginimo, taip pat kandidatuoti rinkimuose, faktiškai eiti pareigas ir atlikti visas viešąsias funkcijas visais valdymo lygmenimis, prireikus sudarant jiems sąlygas naudotis pagalbinėmis ir naujausiomis technologijomis;

iii) užtikrinant neįgaliųjų, kaip rinkėjų, galimybę laisvai pareikšti savo valią ir šiuo tikslu prireikus jų prašymu leidžiant kitam neįgaliojo pasirinktam asmeniui padėti neįgaliajam balsuoti;

b) aktyviai skatinti sudaryti sąlygas, kuriomis neįgalieji galėtų veiksmingai ir visapusiškai dalyvauti valstybės valdyme nediskriminuojami ir lygiai su kitais asmenimis, ir skatinti juos dalyvauti valstybės gyvenime, įskaitant:

i) dalyvavimą nevyriausybinėse organizacijose ir asociacijose, kurių veikla susijusi su valstybės viešuoju ir politiniu gyvenimu, ir politinių partijų veikloje ir valdyme;

ii) neįgaliųjų organizacijų sukūrimą ir dalyvavimą jose, siekiant atstovauti neįgaliesiems tarptautiniu, nacionaliniu, regionų ir vietos lygmenimis.

30 straipsnis
Dalyvavimas kultūriniame gyvenime, aktyvus poilsis, laisvalaikis ir sportas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta neįgaliųjų teisę lygiai su kitais asmenimis dalyvauti kultūriniame gyvenime ir imasi visų atitinkamų priemonių, kad užtikrintų, jog neįgalieji:

a) turėtų galimybę prieinamomis formomis pasinaudoti kultūrine medžiaga;

b) turėtų galimybę prieinamomis formomis žiūrėti televizijos programas, filmus, teatro spektaklius ir dalyvauti kitokioje kultūrinėje veikloje;

c) turėtų galimybę dalyvauti kultūriniuose renginiuose ar gauti kultūros paslaugas, pavyzdžiui, teatrų, muziejų, kino, bibliotekų ir turizmo paslaugas, ir, kiek tai yra įmanoma, turėtų galimybę lankyti paminklus ir nacionalines kultūros vertybes.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi atitinkamų priemonių, kad suteiktų neįgaliesiems galimybę lavinti ir panaudoti savo kūrybines, menines ir intelektines galias ne tik jų pačių labui, bet ir visai visuomenei turtinti.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi atitinkamų veiksmų pagal tarptautinę teisę, kad užtikrintų, jog įstatymuose dėl intelektinės nuosavybės apsaugos nebūtų nepagrįstų ar diskriminuojančių kliūčių neįgaliųjų galimybei gauti kultūrinę medžiagą.

4. Neįgalieji lygiai su kitais asmenimis turi teisę į savo konkretaus kultūrinio ir kalbinio tapatumo pripažinimą, įskaitant gestų kalbą ir kurčiųjų kultūrą.

5. Siekdamos suteikti neįgaliesiems galimybę lygiai su kitais asmenimis dalyvauti

rekreacinėje, laisvalaikio ir sporto veikloje, valstybės, šios Konvencijos Šalys, imasi atitinkamų priemonių:

a) skatinti ir raginti neįgaliuosius kuo plačiau dalyvauti bendro profilio sporto veikloje visais lygmenimis;

b) užtikrinti neįgaliųjų galimybę organizuoti, plėtoti ir dalyvauti jiems skirtoje sporto ir rekreacinėje veikloje ir šiuo tikslu skatinti atitinkamą parengimą, mokymą ir išteklių suteikimą lygiai su kitais asmenimis;

c) užtikrinti, kad neįgalieji turėtų galimybę patekti į sporto, rekreacinius ir turizmo objektus;

d) užtikrinti, kad neįgalūs vaikai turėtų vienodas galimybes su kitais vaikais dalyvauti žaidimuose, rekreacinėje, laisvalaikio ir sporto veikloje, įskaitant tokią veiklą mokyklų sistemoje;

e) užtikrinti, kad neįgalieji turėtų galimybę gauti paslaugas asmenų, organizuojančių rekreacinę, turizmo, laisvalaikio ir sporto veiklą.

31 straipsnis
Statistika ir duomenų rinkimas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, įsipareigoja rinkti atitinkamą informaciją, įskaitant statistinius ir tyrimų duomenis, kad galėtų rengti ir įgyvendinti politikos strategijas, skirtas šiai Konvencijai įgyvendinti. Tokios informacijos rinkimo ir saugojimo procesas turi:

a) atitikti teisiškai nustatytas garantijas, įskaitant teisės aktus dėl duomenų apsaugos, siekiant užtikrinti neįgaliųjų privataus gyvenimo konfidencialumą ir neliečiamumą;

b) atitikti tarptautiniu mastu pripažintas normas, skirtas apsaugoti žmogaus teises ir pagrindines laisves bei etikos principus renkant ir panaudojant statistiką.

2. Pagal šio straipsnio reikalavimus surinkta informacija atitinkamai surūšiuojama ir panaudojama siekiant padėti įvertinti, kaip valstybės, šios Konvencijos Šalys, vykdo pagal šią Konvenciją prisiimtus įsipareigojimus, taip pat tam, kad būtų nustatytos ir pašalintos kliūtys, su kuriomis neįgalieji susiduria įgyvendindami savo teises.

3. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, prisiima atsakomybę už tokių statistinių duomenų skleidimą ir užtikrina, kad jie būtų prieinami neįgaliesiems ir kitiems asmenimis.

32 straipsnis
Tarptautinis bendradarbiavimas

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta tarptautinio bendradarbiavimo ir jo skatinimo svarbą remiant nacionalines pastangas, skirtas įgyvendinti šios Konvencijos tikslus ir uždavinius, ir šiuo tikslu imasi atitinkamų ir veiksmingų priemonių tarp valstybių ir prireikus bendradarbiaudamos su atitinkamomis tarptautinėmis ir regioninėmis organizacijomis ir pilietine visuomene, visų pirma su neįgaliųjų organizacijomis. Tokios priemonės galėtų *inter alia* apimti:

a) užtikrinimą, kad tarptautinis bendradarbiavimas, įskaitant tarptautines plėtros programas, būtų prieinamas neįgaliesiems ir juos įtrauktų;

b) sąlygų stiprinti gebėjimus sudarymą ir gebėjimų stiprinimo rėmimą, įskaitant abipusį keitimąsi ir dalijimąsi informacija, patirtimi, mokymo programomis ir pažangiausiais metodais;

c) sąlygų bendradarbiauti tyrimų srityje ir naudotis mokslo bei technikos žiniomis sudarymą;

d) prireikus techninės ir ekonominės pagalbos teikimą, sudarant sąlygas naudotis ir keistis prieinamomis ir pagalbinėmis technologijomis ir kitais būdais, taip pat technologijų perdavimo būdu.

2. Šio straipsnio nuostatos nepažeidžia kiekvienos valstybės, šios Konvencijos Šalies,

pareigos vykdyti pagal šią Konvenciją prisiimtus įsipareigojimus.

33 straipsnis
Nacionalinis įgyvendinimas ir kontrolė

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, remdamosi savo organizacine sistema, paskiria vieną ar kelias vyriausybės institucijas, įgaliotas klausimais, susijusiais su šios Konvencijos įgyvendinimu, ir tinkamai apsvarsto galimybę vyriausybėje sukurti ar paskirti koordinacinį mechanizmą, kad būtų sudarytos sąlygos įvairiuose sektoriuose ir įvairiais lygmenimis imtis su tuo susijusių veiksmų.

2. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pagal savo teisines ir administracines sistemas valstybėje, šios Konvencijos Šalyje, išlaiko, stiprina, paskiria ar sukuria struktūrą, prireikus apimančią vieną ar kelis nepriklausomus mechanizmus, skirtus skatinti, apsaugoti ir kontroliuoti šios Konvencijos įgyvendinimą. Paskirdamos ar kurdamos tokį mechanizmą, valstybės, šios Konvencijos Šalys, atsižvelgia į principus, susijusius su nacionalinių institucijų, veikiančių žmogaus teisių apsaugos ir skatinimo srityje, statusu ir veikla.

3. Pilietinė visuomenė, visų pirma neįgalieji ir jiems atstovaujančios organizacijos, visapusiškai įtraukiami ir dalyvauja kontrolės procese.

34 straipsnis
Neįgaliųjų teisių komitetas

1. Įsteigiamas Neįgaliųjų teisių komitetas (toliau – Komitetas), atliksiantis toliau išvardytas funkcijas.

2. Šios Konvencijos įsigaliojimo dieną Komitetą sudaro dvylika ekspertų. Kai Konvencija bus ratifikuota ar prie jos bus prisijungta dar šešiasdešimt kartų, prie Komiteto prisijungs dar šeši nariai, ir iš viso jį sudarys aštuoniolika narių.

3. Komiteto nariai pareigas atlieka patys, jie turi būti aukštos moralės ir jų kompetencija bei patirtis turi būti pripažintos šios Konvencijos reglamentuojamoje srityje. Siūlydamos savo kandidatus, valstybės, šios Konvencijos Šalys, raginamos tinkamai atsižvelgti į šios Konvencijos 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą nuostatą.

4. Komiteto narius renka valstybės, šios Konvencijos Šalys, atsižvelgdamos į teisingą geografinį paskirstymą, skirtingų civilizacijos formų ir pagrindinių teisinių sistemų atstovavimą, tolygų lyčių atstovavimą ir ekspertų su negalia dalyvavimą.

5. Komiteto nariai renkami slaptu balsavimu valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferencijos posėdžiuose iš valstybių, šios Konvencijos Šalių, pasiūlytų savo piliečių kandidatų sąrašo. Per šiuos posėdžius, kuriuose kvorumą sudaro du trečdaliai valstybių, šios Konvencijos Šalių, į Komitetą išrinktais laikomi tie asmenys, kurie gauna daugiausia balsų ir posėdyje bei balsavime dalyvavusių valstybių, šios Konvencijos Šalių, atstovų absoliučią balsų daugumą.

6. Pirmieji rinkimai rengiami ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo šios Konvencijos įsigaliojimo dienos. Likus bent keturiems mėnesiams iki kiekvienų rinkimų dienos Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius siunčia valstybėms, šios Konvencijos Šalims, laišką, kuriuo jos raginamos per du mėnesius pasiūlyti savo kandidatus. Tada Generalinis Sekretorius pagal abėcėlę sudaro visų taip pasiūlytų asmenų sąrašą, nurodydamas juos pasiūliusias valstybes, šios Konvencijos Šalis, ir šį sąrašą pateikia valstybėms, šios Konvencijos Šalims.

7. Komiteto nariai renkami ketverių metų kadencijai. Tas pats narys kitai kadencijai gali būti perrinktas tik vieną kartą. Tačiau per pirmuosius rinkimus išrinktų šešių narių kadencija baigiasi po dvejų metų; iš karto po pirmųjų rinkimų šių šešių narių vardus burtų keliu išrenka šio straipsnio 5 dalyje minėto posėdžio pirmininkas.

8. Kiti šeši Komiteto nariai renkami per įprastus rinkimus, vadovaujantis atitinkamomis šio straipsnio nuostatomis.

9. Kai Komiteto narys miršta arba atsistatydina ar paskelbia, kad jis ar ji dėl bet kurios kitos priežasties negali toliau eiti šių pareigų, tokį narį pasiūliusi valstybė, šios Konvencijos Šalis, likusiai kadencijos daliai skiria kitą ekspertą, turintį būtiną kvalifikaciją ir atitinkantį šio straipsnio atitinkamose nuostatose įtvirtintus reikalavimus.

10. Komitetas parengia savo darbo tvarkos taisykles.

11. Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius parūpina būtiną personalą ir priemones, kad Komitetas galėtų veiksmingai atlikti savo funkcijas pagal šią Konvenciją, ir sušaukia pirmąjį Komiteto susirinkimą.

12. Generalinės Asamblėjos sutikimu Jungtinės Tautos pagal šią Konvenciją įsteigto Komiteto nariams moka atlyginimą Asamblėjos nustatytomis sąlygomis, atsižvelgus į Komiteto įsipareigojimų svarbą.

13. Komiteto nariai turi teisę turėti į Jungtines Tautas komandiruotiems ekspertams suteikiamas lengvatas, privilegijas ir imunitetus, įtvirtintus atitinkamuose Konvencijos dėl Jungtinių Tautų privilegijų ir imunitetų skyriuose.

35 straipsnis
Valstybių, šios Konvencijos Šalių, ataskaitos

1. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, per dvejus metus nuo šios Konvencijos įsigaliojimo atitinkamai valstybei, šios Konvencijos Šaliai, dienos per Jungtinių Tautų Generalinį Sekretorių teikia Komitetui išsamią priemonių, kurių buvo imtasi tos valstybės, šios Konvencijos Šalies, įsipareigojimams pagal šią Konvenciją įgyvendinti, ir šiuo klausimu pasiektos pažangos ataskaitą.

2. Po šio laikotarpio valstybės, šios Konvencijos Šalys, bent kas ketveri metai ir kai to pareikalauja Komitetas teikia tolesnes ataskaitas.

3. Komitetas nustato gaires, reglamentuojančias tokių ataskaitų turinį.

4. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, pateikusi Komitetui išsamią pirminę ataskaitą, savo vėlesnėse ataskaitose neprivalo kartoti pirmiau pateiktos informacijos. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, yra raginamos apsvarstyti, kaip galima būtų užtikrinti, kad jų ataskaitos Komitetui būtų rengiamos atvirai ir skaidriai ir tinkamai atsižvelgti į šios Konvencijos 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą nuostatą.

5. Ataskaitose gali būti nurodyti veiksniai ir sunkumai, turintys įtakos įsipareigojimų pagal šią Konvenciją įvykdymo mastui.

36 straipsnis
Ataskaitų svarstymas

1. Komitetas apsvarsto kiekvieną ataskaitą ir pateikia, jo manymu, tinkamus siūlymus ir bendras rekomendacijas dėl ataskaitos bei siunčia juos atitinkamai valstybei, šios Konvencijos Šaliai. Valstybė, šios Konvencijos Šalis, gali atsakyti Komitetui, pateikdama jam savo pasirinktą informaciją. Komitetas gali paprašyti valstybių, šios Konvencijos Šalių, pateikti daugiau informacijos, turinčios reikšmės šios Konvencijos įgyvendinimui.

2. Jeigu valstybė, šios Konvencijos Šalis, gerokai vėluoja pateikti ataskaitą, Komitetas gali pranešti atitinkamai valstybei, šios Konvencijos Šaliai, kad jeigu ji nepateiks ataskaitos per tris mėnesius nuo pranešimo pateikimo dienos, šios Konvencijos įgyvendinimo aplinkybes toje valstybėje, šios Konvencijos Šalyje, bus būtina ištirti remiantis Komiteto turima patikima informacija. Komitetas pakviečia atitinkamą valstybę, šios Konvencijos Šalį, dalyvauti tokiame tyrime. Jeigu valstybė, šios Konvencijos Šalis, per minėtą trijų mėnesių terminą pateikia atitinkamą ataskaitą, taikomos šio straipsnio 1 dalies nuostatos.

3. Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius suteikia galimybę visoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims, susipažinti su ataskaitomis.

4. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, savo valstybėse plačiai skelbia savo ataskaitas

viešai ir sudaro galimybes susipažinti su siūlymais ir bendromis rekomendacijomis dėl tokių ataskaitų.

5. Jeigu Komitetas mano, kad tai yra būtina, jis išplatina valstybių, šios Konvencijos Šalių, ataskaitas Jungtinių Tautų specializuotoms agentūroms, fondams ir programoms bei kitoms kompetentingoms institucijoms, kad atkreiptų jų dėmesį į tokiose ataskaitose minimus prašymus suteikti techninę konsultaciją ar paramą ar nurodymus, kad tokia konsultacija ar parama yra būtina, kartu su Komiteto pastabomis ir rekomendacijomis (jei jų buvo pateikta) dėl tokių prašymų ar nurodymų.

37 straipsnis
Valstybių, šios Konvencijos Šalių, ir Komiteto bendradarbiavimas

1. Kiekviena valstybė, šios Konvencijos Šalis, bendradarbiauja su Komitetu ir jo nariams padeda vykdyti jų įgaliojimus.

2. Palaikydamas santykius su valstybėmis, šios Konvencijos Šalimis, Komitetas tinkamai apsvarsto, kokiais būdais ir kokiomis priemonėmis būtų galima stiprinti nacionalinius gebėjimus šios Konvencijos įgyvendinimo srityje, taip pat ir pasitelkus tarptautinį bendradarbiavimą.

38 straipsnis
Komiteto santykiai su kitomis struktūromis

Siekiant skatinti veiksmingą šios Konvencijos įgyvendinimą ir tarptautinį bendradarbiavimą šios Konvencijos reglamentuojamoje srityje:

a) Jungtinių Tautų specializuotos agentūros ir kitos institucijos turi teisę būti atstovaujamos, kai yra svarstomi tų šios Konvencijos nuostatų, kurios patenka į tokių agentūrų ar institucijų įgaliojimų sritį, įgyvendinimo klausimai. Komitetas gali paprašyti specializuotų agentūrų ar kitų kompetentingų institucijų, kurias, jo nuomone, būtina paprašyti, pateikti eksperto išvadą Konvencijos įgyvendinimo klausimu jų atitinkamų įgaliojimų srityse. Komitetas gali siūlyti Jungtinių Tautų specializuotoms agentūroms ir kitoms institucijoms pateikti ataskaitas dėl Konvencijos įgyvendinimo jų veiklos srityse;

b) vykdydamas savo įgaliojimus, Komitetas prireikus konsultuojasi su kitomis institucijomis, įsteigtomis pagal tarptautines žmogaus teisių konvencijas, kad būtų užtikrintas jų atitinkamų ataskaitoms taikomų gairių, taip pat jų teikiamų siūlymų ir bendrų rekomendacijų nuoseklumas ir išvengta jų funkcijų dubliavimo ir sutapimo.

39 straipsnis
Komiteto ataskaita

Komitetas kas dveji metai už savo veiklą atsiskaito Generalinei Asamblėjai bei Ekonominei ir socialinei tarybai ir, remdamasis iš valstybių, šios Konvencijos Šalių, gautomis ir išnagrinėtomis ataskaitomis ir informacija, gali teikti siūlymus ir bendras rekomendacijas. Tokie siūlymai ir bendros rekomendacijos įtraukiami į Komiteto ataskaitą kartu su valstybių, šios Konvencijos Šalių, pastabomis, jei tokių buvo pateikta.

40 straipsnis
Valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferencija

1. Valstybės, šios Konvencijos Šalys, reguliariai renkasi į valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferenciją, kad aptartų visus su šios Konvencijos įgyvendinimu susijusius klausimus.

2. Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius sušaukia valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferenciją ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo šios Konvencijos įsigaliojimo dienos.

Tolesnius susirinkimus kas dveji metai šaukia Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius arba jie šaukiami valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferencijos sprendimu.

41 straipsnis
Depozitaras

Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius yra šios Konvencijos depozitaras.

42 straipsnis
Pasirašymas

Šią Konvenciją visos valstybės ir regioninės integracijos organizacijos gali pasirašyti Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke nuo 2007 m. kovo 30 d.

43 straipsnis
Sutikimas dėl privalomumo

Ši Konvencija turi būti ratifikuota ją pasirašiusių valstybių ir oficialiai patvirtinta Konvenciją pasirašiusių regioninių integracijos organizacijų. Prie šios Konvencijos gali prisijungti bet kuri šios Konvencijos nepasirašiusi valstybė ar regioninė integracijos organizacija.

44 straipsnis
Regioninės integracijos organizacijos

1. Regioninė integracijos organizacija – konkretaus regiono suverenių valstybių įkurta organizacija, kuriai jos valstybės narės perdavė kompetenciją šios Konvencijos reglamentuojamais klausimais. Tokios organizacijos savo oficialaus patvirtinimo ar prisijungimo dokumentuose paskelbia savo kompetencijos šios Konvencijos reglamentuojamais klausimais mastą. Vėliau jos praneša depozitarui apie visus esminius jų kompetencijos masto pasikeitimus.

2. Šioje Konvencijoje vartojama sąvoka „valstybės, šios Konvencijos Šalys“ apima ir tokias organizacijas pagal jų kompetenciją.

3. Visi regioninės integracijos organizacijos deponuoti dokumentai pagal šios Konvencijos 45 straipsnio 1 dalį ir 47 straipsnio 2 ir 3 dalis neįskaičiuojami.

4. Regioninės integracijos organizacijos savo kompetencijos srityse gali pasinaudoti savo teise balsuoti valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferencijoje, ir jos turi tiek balsų, kiek jų valstybių narių yra šios Konvencijos Šalys. Tokia organizacija negali pasinaudoti savo teise balsuoti, jeigu kuri nors iš jos valstybių narių pasinaudoja tokia savo teise, ir atvirkščiai.

45 straipsnis
Įsigaliojimas

1. Ši Konvencija įsigalioja trisdešimtą dieną po dvidešimtojo Konvencijos ratifikavimo ar prisijungimo dokumento deponavimo.

2. Kiekvienai valstybei ar regioninei integracijos organizacijai, kuri ratifikuoja, oficialiai patvirtina Konvenciją ar prie jos prisijungia po to, kai yra deponuojamas dvidešimtasis šio straipsnio 1 dalyje minėtas dokumentas, ši Konvencija įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tos dienos, kai tokia valstybė ar organizacija deponuoja minėtą savo dokumentą.

46 straipsnis
Išlygos

1. Neleidžiama daryti su šios Konvencijos objektu ir tikslu nesuderinamų išlygų.
2. Padarytas išlygas galima bet kuriuo metu atšaukti.

47 straipsnis
Pakeitimai

1. Bet kuri valstybė, šios Konvencijos Šalis, gali siūlyti šios Konvencijos pakeitimus ir teikti juos Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Generalinis Sekretorius praneša valstybėms, šios Konvencijos Šalims, apie visus pasiūlytus pakeitimus, prašydamas jam pranešti, ar jos pritaria, kad būtų sušaukta valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferencija tokiems pasiūlymams apsvarstyti ir sprendimams dėl jų priimti. Jeigu per keturis mėnesius nuo tokio pranešimo dienos bent vienas trečdalis valstybių, šios Konvencijos Šalių, pageidauja sušaukti tokią konferenciją, Generalinis Sekretorius sušaukia šią Jungtinių Tautų globojamą konferenciją. Visus pakeitimus, už kuriuos balsavo dviejų trečdalių konferencijoje dalyvavusių ir balsavusių valstybių, šios Konvencijos Šalių, dauguma, Generalinis Sekretorius teikia tvirtinti Generalinei Asamblėjai, o vėliau – priimti visoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims.

2. Šio straipsnio 1 dalies nustatyta tvarka priimtas ir patvirtintas šios Konvencijos pakeitimas įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tos dienos, kai deponuotų priėmimo dokumentų skaičius pasiekia du trečdalius valstybių, pakeitimo priėmimo dieną esančių šios Konvencijos Šalimis, skaičiaus. Nuo tada pakeitimas kiekvienai atskirai valstybei, šios Konvencijos Šaliai, įsigalioja trisdešimtą dieną nuo jos pačios priėmimo dokumento deponavimo dienos. Pakeitimas yra privalomas tik toms valstybėms, šios Konvencijos Šalims, kurios jį priėmė.

3. Jeigu taip bendru sutikimu nusprendžia valstybių, šios Konvencijos Šalių, konferencija, šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka priimtas ir patvirtintas pakeitimas, išimtinai susijęs su 34, 38, 39 ir 40 straipsniais, visoms valstybėms, šios Konvencijos Šalims, įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tos dienos, kai deponuotų priėmimo dokumentų skaičius pasiekia du trečdalius valstybių, kurios pakeitimo priėmimo dieną yra šios Konvencijos Šalys, skaičiaus.

48 straipsnis
Denonsavimas

Valstybė, šios Konvencijos Šalis, gali denonsuoti šią Konvenciją, raštu pranešusi apie tai Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Denonsavimas įsigalioja praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kai Generalinis Sekretorius gauna tokį pranešimą.

49 straipsnis
Prieinama forma

Šios Konvencijos parengtas tekstas turi būti prieinamų formų.

50 straipsnis
Autentiški tekstai

Šios Konvencijos tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis yra autentiški.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti atitinkamų Vyriausybių tinkamai įgalioti asmenys pasirašė šią Konvenciją.

NEĮGALIŲJŲ TEISIŲ KONVENCIJOS FAKULTATYVUS PROTOKOLAS

Valstybės, šio Protokolo Šalys,
s u s i t a r ė:

1 straipsnis

1. Valstybė, šio Protokolo Šalis, (toliau – Šalis) pripažįsta Neįgaliųjų teisių komiteto (toliau – Komitetas) kompetenciją gauti ir svarstyti jo jurisdikcijai priskirtų asmenų ar jų grupių (jų vardu) pateiktus pranešimus, kuriuose teigiama, kad šie asmenys tapo tos Šalies padaryto šios Konvencijos nuostatų pažeidimo aukomis.

2. Pranešimai, susiję su valstybe, šios Konvencijos Šalimi, kuri nėra šio Protokolo Šalis, Komitetui nesiunčiami.

2 straipsnis

Komitetas pripažįsta pranešimą nepriimtinu, jeigu:

a) pranešimas yra anoniminis;

b) pranešimu piktnaudžiauta tokių pranešimų pateikimo teise arba jis yra nesuderinamas su šios Konvencijos nuostatomis;

c) Komitetas jau yra išnagrinėjęs tokį pat klausimą arba šis klausimas yra ar buvo nagrinėjamas pagal kitokią tarptautinio tyrimo ar sureguliavimo procedūrą;

d) nebuvo panaudotos visos prieinamos vidaus teisinės gynybos priemonės. Ši taisyklė netaikoma, jeigu tokių priemonių taikymas yra nepagrįstai uždelstas ar negalima tikėtis jų veiksmingo rezultato;

e) jis yra akivaizdžiai nepagrįstas ar nepakankamai motyvuotas; arba kai

f) faktai, kurie yra pranešimo dalykas, atsirado iki šio Protokolo įsigaliojimo atitinkamai Šaliai dienos, nebent tokie faktai tęsėsi po tos dienos.

3 straipsnis

Pagal šio Protokolo 2 straipsnio nuostatas Komitetas konfidencialiai praneša Šaliai apie visus jam pateiktus pranešimus. Per šešis mėnesius valstybė, kuri buvo informuota, pateikia Komitetui rašytinius paaiškinimus ar pareiškimus, kuriais patikslinamas klausimas, ir gynybos priemones (jeigu tokių yra numatyta), kurių galbūt ėmėsi ta valstybė.

4 straipsnis

1. Bet kuriuo metu po pranešimo gavimo ir prieš priimdamas sprendimą dėl esmės, Komitetas gali perduoti suinteresuotai Šaliai skubiai svarstyti prašymą, kad Šalis imtųsi tokių laikinųjų priemonių, kurių gali prireikti, kad būtų išvengta galimos nepataisomos žalos tariamo pažeidimo aukai ar aukoms.

2. Jeigu Komitetas pasinaudoja savo diskrecija pagal šio straipsnio 1 dalį, tai nereiškia, kad jis priėmė sprendimą dėl pranešimo priimtinumo ar esmės.

5 straipsnis

Komitetas nagrinėja pagal šį Protokolą gautus pranešimus uždarame posėdyje. Išnagrinėjęs pranešimą, Komitetas siunčia savo siūlymus ir rekomendacijas, jei tokių būtų,

atitinkamai Šaliai ir pranešimą pateikusiam asmeniui.

6 straipsnis

1. Jeigu Komitetas gauna patikimos informacijos, kurioje nurodoma, kad Šalis šiurkščiai ar sistemingai pažeidžia šioje Konvencijoje įtvirtintas teises, Komitetas pasiūlo šiai Šaliai bendradarbiauti tiriant tokią informaciją ir šiuo tikslu pateikti pastabas dėl tokios informacijos.

2. Atsižvelgęs į atitinkamos Šalies pateiktas pastabas, jeigu ji tokių pateikė, taip pat į visą kitą jo turimą patikimą informaciją, Komitetas gali pavesti vienam ar keliems savo nariams atlikti tyrimą ir skubiai pateikti Komitetui ataskaitą šiuo klausimu. Pateisinamais atvejais ir jeigu Šalis sutinka, tyrimo tikslais gali būti apsilankyta jos teritorijoje.

3. Išnagrinėjęs tokio tyrimo išvadas, Komitetas siunčia šias išvadas atitinkamai Šaliai kartu su visomis pastabomis ir rekomendacijomis.

4. Atitinkama Šalis pateikia savo pastabas Komitetui per šešis mėnesius nuo Komiteto atsiųstų išvadų, pastabų ir rekomendacijų gavimo dienos.

5. Toks tyrimas atliekamas konfidencialiai ir visais procedūros etapais siekiama, kad Šalis bendradarbiautų.

7 straipsnis

1. Komitetas gali pasiūlyti atitinkamai Šaliai į savo ataskaitą pagal Konvencijos 35 straipsnį įtraukti duomenis apie visas priemones, kurių buvo imtasi dėl pagal šio Protokolo 6 straipsnį atliekamo tyrimo.

2. Prireikus Komitetas gali, pasibaigus 6 straipsnio 4 dalyje nustatytam šešių mėnesių terminui, pasiūlyti atitinkamai Šaliai pateikti jam informaciją apie priemones, kurių ši Šalis ėmėsi dėl tokio tyrimo.

8 straipsnis

Kiekviena Šalis, pasirašydama ar ratifikuodama šį Protokolą ar prie jo prisijungdama, gali paskelbti, kad šio Protokolo 6 ir 7 straipsniuose nustatytos Komiteto kompetencijos nepripažįsta.

9 straipsnis

Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius yra šio Protokolo depozitaras.

10 straipsnis

Konvenciją pasirašiusios valstybės ir regioninės integracijos organizacijos šį Protokolą gali pasirašyti Jungtinių Tautų būstinėje Niujorke nuo 2007 m. kovo 30 d.

11 straipsnis

Protokolas turi būti ratifikuotas Konvenciją ratifikavusių ar prie jos prisijungusių valstybių, kurios pasirašė šį Protokolą. Jis turi būti oficialiai patvirtintas Konvenciją oficialiai patvirtinusių ar prie jos prisijungusių regioninių integracijos organizacijų, kurios pasirašė šį Protokolą. Prie šio Protokolo gali prisijungti bet kuri Konvenciją ratifikavusi, oficialiai patvirtinusi ar prie jos prisijungusi ir šio Protokolo nepasirašiusi valstybė ar regioninė integracijos organizacija.

12 straipsnis

1. Regioninė integracijos organizacija – konkretaus regiono suverenios valstybės įkurta organizacija, kuriai jos valstybės narės perdavė kompetenciją šios Konvencijos ir šio Protokolo reglamentuojamais klausimais. Tokios organizacijos savo oficialaus patvirtinimo ar ratifikavimo dokumentuose paskelbia savo kompetencijos šios Konvencijos ir šio Protokolo reglamentuojamais klausimais mastą. Vėliau jos praneša depozitarui apie visus esminius jų kompetencijos masto pasikeitimus.

2. Šiame Protokole vartojama sąvoka „Šalys“ apima ir tokias organizacijas pagal jų kompetenciją.

3. Visi regioninės integracijos organizacijos deponuoti dokumentai pagal 13 straipsnio 1 dalį ir 15 straipsnio 2 dalį neįskaičiuojami.

4. Regioninės integracijos organizacijos savo kompetencijos srityse gali pasinaudoti savo teise balsuoti Šalių konferencijos posėdyje, ir jos turi tiek balsų, kiek jų valstybių narių yra šio Protokolo Šalys. Tokia organizacija negali pasinaudoti savo teise balsuoti, jeigu kuri nors iš jos valstybių narių pasinaudoja tokia savo teise, ir atvirkščiai.

13 straipsnis

1. Įsigaliojus šiai Konvencijai, šis Protokolas įsigalioja trisdešimtą dieną nuo dešimto ratifikavimo ar prisijungimo dokumento deponavimo dienos.

2. Kiekvienai šį Protokolą ratifikuojančiai, oficialiai patvirtinančiai ar prie jo prisijungiančiai valstybei ar regioninei integracijos organizacijai po to, kai yra deponuojamas dešimtas toks dokumentas, šis Protokolas įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tos dienos, kai valstybė ar organizacija deponuoja tokį savo dokumentą.

14 straipsnis

1. Neleidžiama daryti su šio Protokolo objektu ir tikslu nesuderinamų išlygų.

2. Padarytas išlygas galima bet kuriuo metu atšaukti.

15 straipsnis

1. Bet kuri Šalis gali siūlyti šio Protokolo pakeitimus ir teikti juos Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Generalinis Sekretorius praneša Šalims apie visus pasiūlytus pakeitimus, prašydamas jam pranešti, ar jos pritaria, kad būtų sušaukta Šalių konferencija tokiems pasiūlymams apsvarstyti ir sprendimams dėl jų priimti. Jeigu per keturis mėnesius nuo tokio pranešimo dienos bent vienas trečdalis Šalių pageidauja sušaukti tokią konferenciją, Generalinis Sekretorius sušaukia šią Jungtinių Tautų globojamą konferenciją. Visus pakeitimus, už kuriuos balsavo dviejų trečdalių konferencijoje dalyvavusių ir balsavusių Šalių dauguma, Generalinis Sekretorius teikia tvirtinti Generalinei Asamblėjai, o vėliau – priimti visoms Šalims.

2. Šio straipsnio 1 dalies nustatyta tvarka priimtas ir patvirtintas pakeitimas įsigalioja trisdešimtą dieną nuo tos dienos, kai deponuotų priėmimo dokumentų skaičius pasiekia du trečdalius visų valstybių, kurios pakeitimo priėmimo dieną yra Šalys, skaičiaus. Nuo tada pakeitimas kiekvienai atskirai Šaliai įsigalioja trisdešimtą dieną nuo jos pačios priėmimo dokumento deponavimo dienos. Pakeitimas yra privalomas tik toms Šalims, kurios jį priėmė.

16 straipsnis

Šalis gali denonsuoti šį Protokolą, raštu pranešusi apie tai Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui. Denonsavimas įsigalioja praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kai Generalinis

Sekretorius gauna tokį pranešimą.

17 straipsnis

Šio Protokolo parengtas tekstas turi būti prieinamų formų.

18 straipsnis

Šio Protokolo tekstai anglų, arabų, ispanų, kinų, prancūzų ir rusų kalbomis yra autentiški.

Tai patvirtindami, toliau nurodyti atitinkamų Vyriausybių tinkamai įgalioti asmenys pasirašė šį Protokolą.

_____